איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

לים ליה וכיה. דתנן זכין לקטן כפרק מי שמת (כ"ב דף קנ"ב): **וזקפן עליו במלוה.** לאחר זמן מיסב עמו על הרבית וזוקף הכל ביחד במלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך מני מייב לפלוני: **וגובה מן הרבית.** דמשעת זקיפה הוי כגבוי: **כין כך וכין כך.** אפילו פליג וטעמא כדמפרש ואזיל שלא יאמרו כו': **שטר שיש בו רבית.** שכתוב בו פלוני לוה מפלוני מנה ברבית כך וכך לזמן פלוני: **המוקדמין.** למלוה: **פסולין.** דנעי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב בו ועדיין לא הלוה ושטר הלקוחות קודם למלוה וזה מוציא שטרו והוא קודם והוא שקר: **פסולים.** ואינו טורף מן המשועבדין ואפי' מן המאוחר למלוה: **ר"מ היא.** דקנים היתירא אטו איסורא: **שמא יגבה מן ומן ראשון.** לאיכא דלא מסיק אדעתיה לדקדק כל כך בזמן הלוואה לומר למלוה שטרך מוקדם ומקמי קדם להלוואתך: **פרדיסא.** כרם: **כציפנא.** אטמין: **ואמינא לקוחה היא בידי.** ואגב שטר המכירה ואגב מכח מזקה של ג' שנים דכולי האי לא מציגא למיזדהר בשטרא: **אזל.** בעל הכרם: **אקנייה.** במתנה בעדים: **לבנו קטן.** כדי שלא תהא מכירתו מכירה שכשיוציא שטר מכירתו זה יוציא שטר מתנתו ולא גילה הדבר: **וזזי.** מעות שהוא תובע ממנו שמוציא עליו שטר שמכרת לי כרם שאין שלך וקבלת מעותיי ד) וכתבת לי אחריות: **כמלוה בשטר דמו.** דהא כתב ליה אחריות: מודה

שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואין גובה **לא את הקרן ולא את הרבית.** פריב"ם דאין גובה ממשעבדי אכל מבני חרי גבי ע"פ אותו השטר דעדים אינם פסולים דאינם עדי חתם דאין מרוחים כלום בדבר וקשה דתניא בתוספתא (פ"ה) דמכלתין המולא שטר שיש בו רבית יקרעינו בא לב"ד יקרעוהו והשתא אי גבי ביה מבני חרי אמאי יקרעוהו ימתינו עד שיגבה בו קודם וי"ל שאסור להשהותו מיהו גרהה דר"מ קנים לגמרי ולא גבי ביה כלל כמו שטרי חוב המוקדמים דמוקמינן בסמוך כר"מ ואף על גב שגם שם פי' בקונטרס דאין פסולין אלא לגבות ממשעבדי אין גרהה דפסולין משמע דלא גבי ביה כלל והא דפריך נהי דלא גבי מזמן ראשון ליגבי מזמן שני הוה מצי למימר גמי נהי דלא גבי ממשעבדי ניגבי מבני חרי אלא רבותא פריך דאפי' ממשעבדי ניגבי מזמן שני וכסמוך דפריך לעובדא דפרדיסא אלא הא דאמר רבי יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון גימא דלא ניתן ליכתב ולא משני משום דטעמא דלא ניתן ליכתב לא מהני אלא דלא גבי ממשעבדי משום דס"ל דודאי מהני לפוקמו לגמרי ולא גבי ביה כלל והא דלא מיבעיא ליה אלא אי גבי ממשעבדי אבל מבני חרי פשיטא ליה דגבי אף על גב דלא ניתן להיכתב התם הוא דפשיטא ליה דגבי היינו משום שהמוכר היה מודה לגוקח שלא פרע ועוד גרהה דאפי' יש עדים אחרים או שחייב מודה אפ"ה קנים ר"מ דהכי משמע דאין גובה קרן דומיא דרבית וכתוספתא (שם) גמי משמע דאפילו במלוה את מחירו ברבית ובא לפני ב"ד קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית שהיה ר"מ אומר שטר שיש בו רבית כו' ובפ' המניח (כ"ק דף ל:) גמי מדמינן להוא דקנסו גופן משום שבתן דמפסיד גוף הממון הוא הדין דקנים בגוף המלוה אע"פ שיש לדחות דהתם עבירה נעשית בגוף הממון יותר מכאן דכאן עיקר עבירה בשטר כדאמרינן התם משעת כתיבה עבד ליה שומא ולכך לא קנסו אלא בשטר ומיהו רבנן גרהה דודאי לא קנסו כלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן בשטר קרן אפילו ממשעבדי ור"מ גמי לא פליג אלא משום דקנים ותימה דאמאי אין העדים פסולים כיון שעובדים על לא תשימון (שמות כב) אע"פ שאין מרוחים יש להסס לפסול מידי דהוה אעבריין אוכל נבילות להכעיס דקי"ל (סנהדרין דף מ.) כאביי דפסול והא דלא תשיב להו בפרק זה בורר (שם דף כד:) ה"ג לא תשיב לוה אלא הוי בכלל מלוה הבאה ברבית כדמפרש התם מלוה הבאה ברבית והוא הדין גמי עדים בכלל ואין לפרש כגון שאין רבית מפורש בשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרבית והעדים לא ידעו דא"כ בסמוך דקאמר ר' יוחנן דמודו רבנן בשטרי חוב המוקדמין גזירה שמא יגבה מזמן ראשון ה"ג נגזור שמא יגבה רבית בחורת קרן ואין לומר גמי לכיון שהרבית מפורש בשטר אין העדים עובדין על לא תשימון כיון דיודעין העדים דבית דין לא יגבו על ידם רבית ולכך השטר כשר והא דתנן במתני' (לקמן דף עה:) דעדים עובדין היינו כשאין ניכר הרבית בשטר ויודעים עדים שיש בו רבית דהא אהאי שטרא גופי' אמרי' בפרק המניח (כ"ק דף ל:) ובפרק המוכר פירות (כ"ב דף לד: ושם ד"ה וחכמים) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא וי"ל דאיירי הכא ברבית דרבנן ולא מיפסלו באיסור דרבנן כיון שאין מרוחים כלום אע"פ שבעבירה דאורייתא היו נפסלים אי גמי אפי' ברבית דאורייתא יש להכשיר דשמא לא תשימון לאינשי במלוה משמע להו ולא בעדים ולכך כשרים כדאמרינן גמי (לעיל דף ה:) לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו אבל קשה ההיא דשטרי חוב המוקדמים היאך העדים כשרים דמוקמינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מזמן שני ולר"מ גמי היה גובה אי לאו משום דקנים ורבי יוחנן גמי לא קאמר דפסולים לרבנן אלא משום גזירה שמא יגבה מזמן ראשון והלא העדים הללו במתכוין חתמו שקר והקדימו את הזמן וי"ל כגון שיש עדים שמעידין עליהם שהיו אונסים מחמת נפשות או כגון שאומרים טעינו בשנת המלך אי גמי (ג) בשיפולת בין מלא בין חסר ולא הזכירו בשטר בכמה בשנת אלא בכמה בחדש:

קונסין אותו **ואינו גובה** וכו'. ואע"ג דאמרי' בפ' אע"פ (כתובות דף נ"ם:) הלכה כר"מ בגזילותיו ולא בקנסותיו והכא קנס הוא דכה"ג גמי פסקו בהלכות [גדולות] כרבנן דר"מ במעוברת מחירו ומינקת מחירו דאם נשא יוציא לכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס ולא כר"מ דאמר לא יחזיר עולמית (סוטה דף כו.) דהוי קנסא ורהיה מדבני בהחולן (יבמות דף נ:) אם איסבא לכהן (לא) [אי] החמירו לגרש כיון שאינו יכול לחזור ולכנוס דגרושה אסורה לכהן (וע"ע תוס' זבחים קד. ד"ה א"ר עקיבא): **אמר אביי** לאו היינו דרבי אבי דאמר רבי אבי בו'. תימה מה ענין דר' אבי לכאן וי"ל דהכא לא מיבעיא ליה אי גבי ממשעבדי אי לא אלא משום דפשיטא ליה דנאמן לומר פרעתי משום דלא ניתן ליכתב ומיבעיא ליה אי לא גבי ממשעבדי כיון דאין השטר מועיל אלא ע"פ הודאתו או דילמא גבי ועל זה בא אביי להביא מדרבי אבי דכי היכי דמודה בשטר מהניא הודאתו לגבות ממשעבדי אע"פ שאם היה אומר מזויף הוא היה צריך קיום ה"נ הכא גבי פרדיסא ולא שייך כאן לגרום אין צריך לקיימו אלא גרסי' לאו היינו דרבי אבי דאמר ר' אבי מודה בשטר שכתבו גובה מנכסים משועבדים ולפי זה כשמקשה על רבא מהניא דלשבח קרקעות אלא רבא היה יכול להקשות מיד לכ"ע מ"ש הכא דנאמן לומר פרעתי וכגמלאת שאינו שלו אינו נאמן כל זמן ששטר מכר בידו אלא נטר עד לנפוף ומקשה על רבא מגבייתא משעבדי השטר בפירוש ה) בברייתא:

יזיף

מסורת הש"ס

ה) כ"ק ל: כ"ב לד:, כ) לעיל ח. סנהדרין לב. שבועות פ"ד (מ"ה) ר"ה כ. ח. כ"ב קנו: קצה: (יבמות קכג). ג) [כ"ב מ:], ד) כס"מ: מעותיו, ה) [דף כה.], ו) [נז. וגיטין מג.], ז) [יבמות לי:], ח) ל"ל הבריתא. רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) גס' פרדיסא לאכריה לעשר שנים אבלה תלת: (ב) תוס' ד"ה שטר וכו' לי נמי בעיבורא כין מלא:

מוסף רש"י

שטר שכתוב בו רבית. שכתוב בו שלוה ברבית (ב"ק ל:) פלוני לוה מפלוני מנה מתחתים עד זמן פלוני (רשב"ם ב"ב מד:). שטרי חוב המוקדמין פסולין. לפי פרלה לגרוף לקוחות שלקחו שדה מן הלוה מזמן שבשטר. ואלא כדין הוא שהרי קדמה מכירה להלואה ובשטר מעיד שהלואה קדמה לפיכך קנסוהו מלגבות בו ולא יגרוף אפילו מזמן המלוה ואינו אלא כמלוה על פה שאינו גובה מן המשועבדים (ר"ה ב.) וקנסוהו כיתרה אטו איסורא ופסול אפילו מזמן שני (סנהדרין לב.) אי נמי שנכתב השטר בלחד בניסן וכן כתוב בו בלחד בניסן ליה פלוני מפלוני והוא לא ליה ממנו כלום עד ט"ו בניסן, גם זה מוקדם ופסול, שאין לי לטרוף אלא מזמן ההלואה ואילך, ולא כאביי דאמר (לעיל יג.) עדיו בחתומיו וכן לו (רשב"ם ב"ב קנז:) ומיהו אם הלוהה היתה בלחד בניסן בפני עדים וקנו מידו להשתעבד נכסי ליה למלוה אלא כתבו את השטר עד ט"ו בניסן וכתבו בו בלחד בניסן, כי האי מוקדם כשר (שם ע"ם ב"ב קעב.). והמאוחרין. שבאו עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן, בשורין. דמעליותא היא דהא מחיל ליה לשעבודא עד השתא (סנהדרין לב.) שבתבו בלחד בניסן וכתבו בתוך השטר בלחד בניסן, וכל שכן אם ליה בניסן אלא נכתב עד אייר, דכשר, שהרי מחל לו שעבוד של חדש שעבר (רשב"ם ב"ב קנא.).

עין משפט נר מצוה

קכו א מיי' פ"ד מהל' זכייה ומתנה הלכה ח טוש"ע ח"מ סי' רמג סעי' יח:
ב (מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יד):
קכז ג ד ה מיי' פ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג לאוין קלו טוש"ע ח"מ סי' נב סעי' ו וטוש"ע י"ד סי' קפא סעי' יח:
קכח ו מיי' שם פ"ד הל' ו ופי' כמשנה למלך סמג לאוין קלו טוש"ע ח"מ סי' נב סעי' ו וטוש"ע י"ד סי' קפא סעי' יח:
קכט ז ח מיי' פכ"ג שם הל' ו סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מג סעי' ז:
ט (מיי' שם הל' כ טוש"ע שם סעיף יט):
קל י כ מיי' פ"י מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריה סעי' ז:
קלא ל מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' לט סעי' ו וסי' קז סעיף ו וסעי' כ:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com